

Dennis Gaens

How much is the fish?

Ik heb driemaal hardop gelachen, zeker zeven keer gegrinnikt, elf keer instemmend geknikt, maar ook een keer of twintig op mijn hoofd gekrabd. Zo'n bundel is *Vis*, het debuut van Arnoud van Adrichem.

Stel je voor je zit op de bank voor de TV. Iemand naast je heeft de afstandsbediening en duidelijk te veel koffie op, of een zwaar selectieve vorm van Parkinson die zich alleen manifesteert in de duim die precies op de zapknop van de afstandsbediening zit. Je vangt flarden op van Business Class, Oprah, Dr. Phil, het NOS journaal, TMF en een flinke dosis reclameblokken, maar steeds niet meer dan een halve zin. Zo dan, komt *Vis* in eerste instantie over.

De bundel bestaat uit grote blokken tekst waarin de zinnen elkaar in rap tempo opvolgen. Er wordt gegooid met reclamepraat en pseudo-kennis, afgewisseld met allusies naar en citaten uit canonicere bronnen. De gedichten zijn geschreven in de eerste persoon meervoud en richten zich steeds tot de lezer:

U wilt iets zeggen.
Wij leggen onze handen op onze oren en beginnen
keihard te zingen. Leg dat maar eens uit aan uw vrouw,
die blauwe plekken op uw rug. Een soort bloemetjes?

De 'wij' springt van de hak op de tak en gaat hard. Heel hard. Daarom lijkt het in eerste instantie op het betere zapwerk. Al snel heb je als lezer echter door dat hier meer gebeurt. Van Adrichem speelt met semantische velden, dwarsverbanden en verschillende registers.

Het is dus een spel en zoals bijna elk spel, draagt het structuren in zich uit de ons omringende werkelijkheid. Die structuren worden uit hun context gehaald en uitvergroot. Zo ook de tegenstelling tussen het wij-figuur en de u-figuur. Steeds weer wordt die 'wij' afgezet tegen het 'u': 'U ziet de zon, wij denken schaduw.' Of

Niets begint u tegen oktober. Het getakte
voor uw raam bladert, woedend. En het is ongegrond.
U zit daarmee? Wij blazen u zinnen in die het erger maken.

Dit heeft een groot 'ik tegen de rest van de wereld'-gehalte, maar dan andersom. De wij-figuur lijkt de touwtjes in handen te hebben en bepaalt wat er hier gespeeld wordt en (belangrijker nog) hoe het gespeeld wordt. Vrij vroeg in het begin, lijkt de lezer al verloren te hebben:

Te laat!
Het ultimatum liep af. U sliep dwars door de wekker heen.
De rest is geschiedenis(...)

Ergens anders:

Zet de appel op uw hoofd.

Wij zullen u niet missen.

Of Van Adrichem daar enige maatschappijkritiek mee wil geven, of op zijn minst de vinger op een zere plek wil leggen, blijft in het midden. Allereerst is het niet duidelijk wie nu precies aan het woord is, hetgeen Van Adrichem zelf signaleert ('Wie is hier aan het woord. Goeie vraag.'). Het lijkt ook te veranderen door de bundel heen. Ten tweede spelen machtsverhoudingen wel een rol in de bundel, maar er zit meer, veel meer, in *Vis*.

Dat brengt me bij het volgende punt: *Vis* bevat geen makkelijke poëzie. Het zit volgepropt met allusies en (pseudo-)citaten en een hoop verwijzingen naar *Vissen*. Het is aan de lezer om hier een structuur in te ontwaren. Toen ik Van Adrichem een keer sprak vertelde hij mij: 'Ik ben geen fan van coherentie.' Dat is uiteraard gechargeerd, maar soms komen de gedichten inderdaad over als incoherent gebrabbel. Dat heeft als gevolg dat de lezer zich soms buitengesloten voelt, alsof hij niet mee mag doen. Het kan een manier zijn om ook de lezer te betrekken in het gevecht tussen de wij-figuur en de enkeling. Dat het als gebrabbel overkomt, wil namelijk nog niet zeggen dat het dat ook is. Het komt wel degelijk doordacht over. Dat merk je vrij snel. Het vergt wat meer van de lezer om die doordachtheid te ontdekken, dat is alles. Wie hier *Vis* wil vangen, moet diep durven duiken.

Laten we eerlijk zijn: dat maakt het boeiende poëzie. Het is geen bundel die snel stof zal vangen in de boekenkast, maar een actieve lezing en herlezing vraagt. ('Neem eens de moeite: de dikke *Van Dale*.') De leuke one-liners waarmee van Adrichem zijn gedichten lardeert, maken dat een niet al te vervelende bezigheid. ('Tieners imiteren Japanners. Veel ouders kunnen hier om lachen, maar het gezicht mag niet zo blijven staan.') Het toontje zou je snel beu kunnen worden, ware het niet dat er ook een flinke dosis zelfreflectie (en –spot?) in zit. ('Hoeveel ironie kan een menselijk hart verdragen?')

Om toch tot een slotsom te komen: wie een leuke, lieve poëziebundel voor op het strand wil kopen, kan beter aan *Vis* voorbij lopen. Wil je echter poëzie die je bezig houdt, die je niet vergeet na een keer lezen, neem dan gerust een kijkje in de woelige wateren van *Vis*.

Uit: *Op ruwe planken* 7.4 (2008)